

Om blandade i Sverige och världen, och i historien och samtiden

Tobias Hübinette

Blandade och ”andragenerationare”

Våren 2010 publicerade SCB rapporten *Födda i Sverige – ändå olika. Betydelsen av föräldrarnas födelseland* som är den första studien någonsin som helt har fokus på icke-invandrade svenskar med utländsk bakgrund och som undersöker hur det går för dessa som vuxna i både samhälls- och privatlivet, till exempel inom utbildningsväsendet och på bostads- och arbetsmarknaden samt vad gäller flyttmönster och familjebildning. Det handlar om personer som är födda i Sverige och vars ena eller båda föräldrar är utrikesfödda. Dessa båda grupper som i vardagligt tal mer eller mindre missvisande brukar benämnas som blandbarn eller blandade och invandrabarn eller ”andragenerationare” utgör idag 7 respektive 4 procent av den svenska befolkningen och tillsammans över en miljon individer att jämföra med de 14 procent eller 1,3 miljoner som själva är födda utomlands och har invandrat till Sverige.

I rapporten framgår det för det första att båda dessa grupper av naturliga skäl har ökat både i antal och i proportion till totalbefolkningen sedan 1970-talet. År 1970 utgjorde exempelvis de blandade ej mer än tre procent av den dåtida befolkningen i landet och gruppen ”andragenerationare” ej mer än en procent, vilket på den tiden tillsammans motsvarade drygt 300 000 individer och flertalet av dessa var då fortfarande barn eller ungdomar. Även den ena eller båda föräldrarnas födelseländer har skiftat under samma period avspeglades den moderna svenska migrationshistorien. Vad gäller gruppen blandbarn kom den utlandsfödda föräldern på 1970-talet oftast från länder som Finland, Tyskland, Estland, USA och Polen. Idag handlar det fortfarande om länder som Finland, Tyskland, Norge, Danmark och Storbritannien, men också om utomeuropeiska länder som Thailand och Chile. På 1970-talet dominerade i första hand ursprungsländer som Finland, Norge, Tyskland, Jugoslavien, Danmark och Grekland för invandrabarnen, men från och med 1990-talet handlar det mer om länder som Irak, Turkiet, Bosnien, Chile, Iran, Somalia och Libanon.

Rapporten visar bland annat att särskilt invandrabarnen drabbas av en betydligt högre dödlighet än jämförbara grupper inom majoritetsbefolkningen, medan både blandade och ”andragenerationare” uppvisar betydligt lägre fruktsamhetstal, det vill säga de föder barn i mindre utsträckning både i relation till sina utlandsfödda föräldrar och i jämförelse med majoritetsbefolkningen, och särskilt gäller detta kvinnorna. Båda grupperna flyttar oftare till storstäder som vuxna, och bor oftare som vuxna i områden dominerade av flerbostadshus där befolkningen karaktäriseras av en lägre inkomstnivå. Vidare tenderar grupperna också att utvandra i högre utsträckning, samt att återinvandra till Sverige i lägre utsträckning jämfört med majoritetsbefolkningen.

På arbetsmarknaden är det vidare särskilt personer vars ena eller båda föräldrar har utomvästerländsk bakgrund som oftare är arbetslösa, medan inga betydande skillnader föreligger mellan personer vars ena eller båda föräldrar har europeisk eller inomvästerländsk bakgrund och personer tillhörande majoritetsbefolkningen. Detsamma gäller risken att vara överkvalificerad utifrån den yrkesbefattning man innehar, det vill säga i klartext innebär det att en högskoleexamen ger mindre ”pay back”-effekt för icke-invandrade svenskar med utomvästerländsk bakgrund än för svenskar vars båda föräldrar är födda i landet eller inom Europa och västvärlden. Dessutom innehar personer vars ena eller båda föräldrar har utomvästerländsk bakgrund mer sällan mellanchefs- och chefsbefattningar än jämförbara

grupper vars föräldrar har europeiskt eller inomvästerländskt ursprung och vars båda föräldrar är inrikesfödda.

De i huvudsak nedslående men kanske inte oväntade resultaten såsom de redovisas i den nya SCB-rapporten handlar med andra ord inte bara om att ha utländsk bakgrund via den ena eller båda föräldrarna, utan också i mångt och mycket om utseendets betydelse, det vill säga om kategorin ras och skillnaden mellan att vara vit respektive icke-vit svensk oavsett utländskt ursprung. Icke-vita svenskar, personer som har någon form av ursprung i den postkoloniala och utomvästerländska så kallade Tredje världen, utgör idag knappt 750 000 individer vilket motsvarar mindre än 8 procent av den svenska totalbefolkningen och nästan en tredjedel av alla individer med någon form av utländsk bakgrund. Av dessa har något mindre än en halv miljon själva invandrat till Sverige medan icke-vita blandade utgör 75 000 av totalt 600 000 blandade och icke-vita invandrarbarn 150 000 av totalt 400 000 ”andragenerationare”.

Den grupp som särskilt sticker ut i rapporten utifrån statistiskt förväntade resultat, det vill säga utifrån hur det ”borde” gå för dessa som vuxna, är de icke-vita blandade som i jämförelse med både ”andragenerationarna” och majoritetsbefolkningen i stort kännetecknas av att den ena och ofta båda deras föräldrar generellt uppvisar en högre utbildning och en högre inkomst än genomsnittsbefolkningen. SCB-studien bekräftar därmed vad tidigare kvantitativa studier av icke-vita blandade har indikerat, även om dessa är mycket få till antalet då blandade närmast regelmässigt ej betraktas och behandlas som forskningsobjekt inom den svenska migrations- och etnicitetsforskningen där fokus hittills nästan enbart har varit på dem som är födda utomlands och som själva invandrat till Sverige. Forskaren Alireza Behtoui inkluderade dock gruppen i sin studie *Om de hade föräldrar födda på ”rätt plats”. Om ungdomar med utländsk bakgrund i det svenska utbildningssystemet och på den svenska arbetsmarknaden* (Integrationsverket 2006). I studien ingick samtliga 91 408 individer som gick ut det svenska gymnasiet 1990 och som är födda mellan 1969-73, varav 1921 är icke-vita blandade. Trots att de icke-vita blandade växt upp med föräldrar som överlag är mer välutbildade än andra grupper i samhället så är de som vuxna mer ofta arbetslösa även om de själva har en längre högskoleutbildning generellt sett. Vidare är de oftare singlar och/eller barnlösa än både majoritets- och minoritetsbefolkningen.

Det kan nämnas att blandade ibland även finns med som informanter i kvalitativa intervjustudier av olika icke-vita minoritetsgrupper, och att det där framgår att de blandades upplevelser av att utsättas för rasifierande praktiker liknar andra icke-vita svenskers erfarenheter (se till exempel Lena Sawyers avhandling från 2000 om svenskar med afrikanskt ursprung och Catrin Lundströms avhandling från 2007 om svenskar med latinamerikanskt ursprung liksom olika antologier med självbiografiska texter skrivna av olika minoritetsgrupper, till exempel den av Cecilia Gärding redigerade antologin *Afrosvensk i det nya Sverige* från 2009). Fortfarande saknas det dock en kvalitativ studie om vuxna icke-vita blandade, då forskningen om blandrelationer i Sverige hittills enbart har fokuserat på de blandades föräldrar och deras erfarenheter eller på det svenska majoritetssamhällets syn på blandäktenskap och blandpar.

Blandade och adopterade

Gruppen icke-vita blandade liknar på många sätt gruppen icke-vita adopterade även om de sistnämnda är något färre till antalet än de förstnämnda, cirka 75 000 jämfört med cirka 45 000 individer. Dessutom är ett alltmer växande antal av de blandade barn till en förälder som är adopterad. Intressant är dock att konstatera att de båda grupperna inte bara tillhör samma

årskullar, främst från 1960-talet och framåt, utan också ofta har växt upp på samma platser och i samma sociala skikt och även som vuxna lever ganska likartade liv utifrån bosättningsmönster, familjebildning och, kanske framför allt, en generell tendens till deklassering i jämförelse med både sina föräldrar och eventuella vita syskon, det vill säga styv- eller halvsyskon till de blandade respektive biologiska barn till adoptivföräldrarna. Dessutom utgjorde de båda grupperna tillsammans den enda, åtminstone på 1950-talet, liksom den första och största utomvästerländska och icke-vita befolkningsgruppen i Sverige från andra världskrigets slut och fram tills andra hälften av 1970-talet. Bland vissa minoritetsgrupper utgör den ena eller båda grupperna tillsammans även den största subgruppen proportionellt sett; till exempel är mer än hälften av alla svenskar med bakgrund i länder som Indien, Sri Lanka, Colombia, Guatemala och Sydkorea adopterade, och blandade med bakgrund i vissa länder och regioner i exempelvis Afrika och Asien dominerar vissa ålderskategorier.

Ända sedan den icke-vita och utomvästerländska invandringen till Sverige tog fart från andra hälften av 1970-talet och särskilt under 1980- och 90-talen har den svenska befolkningen alltmer kommit att delas upp i de grova kategorierna "svenskar" och "invandrare". Skiljelinjen och gränssättandet såsom den tar sig uttryck i exempelvis olika former av diskriminering och vardagsrasism har ibland avgjorts genom språk, religion, kultur och etnicitet, men på senare år har utseendet och kategorin ras kommit att betyda alltmer för denna dikotomiserande och homogeniserande uppdelning mellan ett "vi" och ett "dom", det vill säga det handlar alltmer om att vara vit eller icke-vit för att betraktas som svensk respektive icke-svensk. Icke-vita blandade och icke-vita adopterade delar positionen att ibland räknas som tillhörande majoritetsbefolkningen ("svenskar" = vita) och ibland som hörandes till minoritetsbefolkningen ("invandrare" = icke-vita) samtidigt som de ofta och kanske snarare hamnar mittemellan eller utanför de båda kategorierna och därmed riskerar att bli osynliggjorda och "bortsuddade". Det är i sammanhanget intressant att konstatera att kring millennieskiftet tog SCB bort gruppen blandade inom den stora kategorin personer med utländsk bakgrund och som definieras som de som själva är födda utomlands eller vars båda föräldrar är utrikesfödda, och vid samma tidpunkt började gruppen adopterade genom införandet av myndighetens så kallade flergenerationsregister rutinmässigt tas bort från kategorin utlandsfödda, det vill säga från kategorin "första generationens invandrare".

Å ena sidan kan detta särskiljande av blandade och adopterade från den stora gruppen invandrade och deras efterkommande tolkas som att dessa båda grupper numera i statistiken, forskningen och politiken anses "färdiga", "clear:ade", integrerade och assimilerade och att de därmed sedan kring år 2000 inlemmats i den så kallade "folkkroppen" och har blivit "oproblematiska" svenskar genom att de växt upp bland, uppfostrats av och som vuxna oftast också lever bland och bildar familj med infödda svenskar, men å andra sidan riskerar detta statistiska bortsorterande att osynliggöra det faktum att flera studier ändå har påvisat att både icke-vita adopterade och icke-vita blandade trots deras starka anknytning till och införlivande inom infödda svenska familjer och sammanhang ändå riskerar att diskrimineras och deklasseras på ett liknande sätt som icke-vita invandrade och deras barn. Det är också värt att notera att SCB ej räknar med blandade vars båda föräldrar har utländskt ursprung i olika länder, och ej heller adopterade som adopteras inom en viss minoritet eller från en viss minoritets ursprungsland, utan det är enbart blandade med en infödd förälder och adopterade som adopterats av infödda svenskar som medtas i statistiken, vilket pekar på ett tydligt majoritets- och vithetscentriskt tänkande. Det finns dock en avgörande skillnad i jämförelsen mellan icke-vita adopterade och icke-vita blandade. I likhet med adopterade föreligger visserligen etnisk-kulturell likhet bredvid utseendemässig olikhet gentemot den vita

majoriteten vad gäller de blandade, men till skillnad från de adopterade har blandade en direkt biologisk familjeanknytning till majoritetsbefolkningen via sin ena inrikesfödda förälder vilket gör att frågan om var svenskhetens liksom vithetens gränser går blir än mer delikat i fråga om blandade än vad gäller adopterade vilka alltid rent tekniskt kan kategoriseras som ”första generationens invandrare”.

Svensk forskning om blandade

Två kvantitativa studier där både icke-vita blandade och icke-vita adopterade finns med är medicinarna Lene Lindbergs och Anders Hjerns artikel ”Risk factors for anorexia nervosa: A national cohort study” (*International Journal of Eating Disorders* 34, 4, 397-408) från 2003 och Beata Jablonskas, Lene Lindbergs, Frank Lindblads och Anders Hjerns artikel ”Ethnicity, socio-economic status and self-harm in Swedish youth: a national cohort study” från 2009 (*Psychological Medicine* 39, 1, 87-94). De båda studierna undersökte samtliga svenskar födda mellan 1973-82, totalt 824 392 individer varav 10 346 är icke-vita blandade och 12 165 icke-vita adopterade. Av de blandade har 4112 en förälder född i Sydamerika, ungefär lika ofta moder som fader, 2784 en förälder född i Syd-, Sydost- eller Östasien, oftast modern, 1749 en förälder född i Mellanöstern, oftast fadern, och 1703 en förälder född i Afrika, återigen oftast fadern. Studierna visar att icke-vita adopterade kvinnorna löper en nästan tre gånger högre risk att vårdas för ätstörningar jämfört med majoritetsbefolkningen, och därefter följer de icke-vita blandade kvinnorna som också är överrepresenterade när det gäller att vårdas för självförvällade kroppsskador. De grupper av icke-vita blandade som riskerar att vårdas mest för både ätstörningar och självskadebeteenden gäller vissa subkategorier: de med ett asiatiskt-svenskt föräldrpar sticker ut allra mest (mer än 2 gånger högre risk vad gäller ätstörningar och 4 gångers överrisk vad gäller självskador), och därefter följer de med ett Mellanöstern-svenskt föräldrpar (knappt 2 gånger högre risk för ätstörningar och mer än 3 gånger högre risk för självskador) och slutligen de med ett afrikanskt-svenskt och de med ett latinamerikanskt-svenskt föräldrpar (i båda fallen 3 gångers överrisk för självskador). Skillnaderna är än mer påfallande när blandbarn jämförs med invandrabarn vad gäller ätstörningar, till exempel de blandade med ett asiatiskt-svenskt föräldrpar i relation till asiatiska ”andragenerationare”, det vill säga de vars båda föräldrar är födda i Asien. Skillnaderna blir än större när blandade vars ena förälder är född i Mellanöstern och blandade vars ena förälder är född i Afrika jämförs med motsvarande grupper ”andragenerationare” då svenska kvinnor vars båda föräldrar är inrikesfödda generellt drabbas mer av ätstörningar än svenska kvinnor vars båda föräldrar är utrikesfödda.

Slutligen finns även en dansk forskningsrapport från 2007, *Psykisk trivsel. Psykisk sygdom. Etniske forskelle blandt unge i Danmark. En undersøgelse baseret på register- og interviewdata om omfang og karakter af psykisk sygdom og psykisk trivsel blandt unge med dansk baggrund, indvandrere og efterkommere af indvandrere* (København: Statens institut for folkesundhed), som bekräftar det svenska mönstret. I rapporten särskiljs både adopterade och blandade från invandrare och ”andragenerationare”, och alla dessa fyra olika grupper av danskar med utländsk bakgrund jämförs med motsvarande grupper danskar vars båda föräldrar är födda i Danmark, det vill säga den i flera generationer infödda majoritetsbefolkningen. I rapporten framgår det att icke-vita adopterade drabbas mest av olika former av psykisk ohälsa, missbruk och självmord följda av icke-vita blandade trots att de båda grupperna utifrån uppväxtvillkor är betydligt mer privilegierade både i relation till invandrade och deras barn och till majoritetsbefolkningen som helhet.

Blandade i historien

För att gå ytterligare utanför Sverige och tillbaka i tiden, så har gruppen blandade i de europeiska kolonierna ofta tenderat att hamna i en slags mellanposition och placeras i en buffertzonen mellan de vita bosättarna och de icke-vita infödda vare sig det gäller Nord- eller Sydamerika, Afrika, Asien eller Oceanien. Även om denna historia ägde rum i en icke-svensk och utomeuropeisk kontext så påverkar den fortfarande synen på blandade i Sverige mot bakgrund av hur vissa specifika framställningar och föreställningar av blandade fortfarande hålls levande i den svenska och västerländska samtiden och vardagen. Framför allt var oron och rädslan för blandrelationer och för de blandades existens en central del av det koloniala projektet i sig, samtidigt som blandbarn ändå kom till som ett resultat av de systematiska erövringar och övergrepp som hela tiden pågick i kolonierna. Frågan om och komplexet kring blandrelationer och blandäktenskap benämndes i de spanska kolonierna för *casta* eller *mestizaje* och i de franska för *métissage* medan de blandade kallades *mestizo/mestiza* och *métis/métisse*, på portugisiska *pardos*, på holländska *gemengden*, på ryska *intermiksa*, på italienska *razza mista* och på tyska *Mischlinge* för att bara nämna de dominerande imperiespråken. I de brittiska kolonierna inklusive USA existerade en mängd olika mer eller mindre nedsättande benämningar på blandade bredvid de mer neutrala *mixed race* och *biracial* såsom *miscegenation*, *hybrid*, *bastard*, *mongrel*, *half-breed* och *half-caste*. Särskilt i de spanska och portugisiska kolonierna växte en avancerad taxonomi fram i den koloniala folkbokföringen där de blandade delades upp och namngavs efter ursprung, föräldrakombinationer samt grad av vithet respektive icke-vithet, i vissa fall ibland ända ned till sextondelsnivå. Fortfarande spökar denna koloniala vokabulär även på svenska när blandade ibland benämns som ”halv”, exempelvis ”halviranier”, ”halvmarockan”, ”halvchilenare” eller ”halvjapan”, när ord som ”mulatt”, ”oktoron”, ”zambo” och ”cholo” dyker upp, och när synen på blandade flyter samman med vaga föreställningar om skamfyllda och hemliga för- eller utomäktenskapliga barn och om blandrelationer såsom varandes farliga och förbjudna, och sådana bilder hålls än idag vid liv inom både hög- och populärkulturen där blandade är vanligt förekommande som karaktärer och figurer inom både litteratur, teater, musik, film, reklam och visuell kultur.

Synen på de blandade och frågan om inkludering eller exkludering av gruppen bland de europeiska utvandrarerna och nybyggarna i kolonierna kom också att förändras över tid från den tidiga kolonialtiden på 1500- till 1700-talen då det ändå fanns en någorlunda social acceptans för gruppen i en tid av institutionaliserade konkubinatsrelationer, och i vissa fall ledde det till en skräckblandad fascination för blandade som en ny slags människotyp som bland annat tog sig uttryck i det så kallade *casta*-måleriet i spanska Amerika. Denna någorlunda accepterande attityd försvann dock mer eller mindre under 1800- och 1900-talens rasistiska högimperialism då blandäktenskap fördömdes och till och med förbjöds i lag, och då de blandade själva stigmatiserades och marginaliserades som monstruösa och ibland till och med som infertila och betraktades som potentiella upprorsmakare och ”fadersmördare” mot bakgrund av att det absoluta flertalet av de vita föräldrarna till de blandade i kolonierna var manliga europeiska ättlingar. Många blandade kom också att framträda som deltagare i och till och med som ledare för antikomoniala uppror, då de oftast var de icke-vita i kolonierna som så att säga bäst kände till de europeiska ättlingarnas styrkor och svagheter; inkaledaren Túpac Amaru II aka José Gabriel Condorcanqui Noguera i Peru, comancheindianernas ledare Quanah Parker i USA på 1870-talet och Julian Fédon, ledare för ett slavuppror i brittiska Karibien, är tre sådana exempel.

På grund av denna segregering och diskriminerande process som följde på det vetenskapliga rastänkandets framväxt från och med andra hälften av 1700-talet blev många blandade så

isolerade och utstötta som vuxna att de kom att bilda familjer med varandra och bosätta sig på vissa specifika platser, antingen i urban miljö, på landsbygden eller rentav i "vildmarken". Därmed uppstod separata och självreproducerande blandade etniska grupper som exempelvis mestiserna i Centralamerika och Kanada, hapas på Hawaii, olika typer av så kallade Eurasian-grupper i Asien såsom burghers i Sri Lanka, anglo-burmeser i Burma och indos i Indonesien, de så kallade Eurafricains i franska Västafrika samt olika mixed race-grupper i de engelska kolonierna i östra och södra Afrika som ofta benämndes som *coloureds*. I många europeiska kolonier framtogs de icke-vita biologiska mödrarna i det närmaste systematiskt de blandade barnen vilka placerades på speciella institutioner där de gömdes undan för att uppfostras som européer och för att undvika att de skulle växa upp bland infödda och bli "förvildade" eller till och med utvecklas till antikoloniala revolutionärer, och naturligtvis också för att upprätthålla kolonialmaktens och de manliga europeiska bosättarnas sexuella "heder".

Under första hälften av 1900-talet kom även många av dessa blandade i bland annat Australien och Kanada att adopteras bort till vita familjer, och än idag är blandade en många gånger överrepresenterad grupp bland icke-vita inhemskt födda adopterade i USA och Storbritannien. De tyska nazisterna kom under 1930- och 40-talen att sterilisera det fåtal icke-vita blandade som bodde i landet och förbjöd och fördömde alla former av blandrelationer som uttryck för så kallad "raskändning", medan den ständiga så kallade "*Mischlingefrage*", frågan om de blandade judarna som nazisterna uppskattade till över 100 000 bara i själva riket i huvudsak "löstes" genom att de systematiskt diskriminerades på olika sätt och under kriget kommenderades att utföra olika former av tvångsarbeten. När européerna slutligen lämnade sina kolonier i Afrika och Asien efter kriget och på 1950-, 60- och 70-talen var det också vanligt att de blandade följde med "tillbaka" till Europa, och detsamma gäller de så kallade Amerasians i Öst- och Sydostasien såsom de så kallade hafus i Japan och bui doi i Vietnam vilka från och med Kalla krigets slut åtnjuter den juridiska möjligheten att kunna invandra till USA och få amerikanskt medborgarskap vilka många också har gjort.

Blandade i nutiden

I den postkoloniala eran och i de postkoloniala länderna har många av de blandade etniciteterna fortsatt att existera som en kategori i respektive lands folkbokföringssystem och som en juridiskt institutionaliserad etnisk kommunitet såsom Anglo-Indians i Indien, olika så kallade Amerasian-grupper i Öst- och Sydostasien, vissa indianstammar i USA, de fransk-kanadensiska métis och rehoboth basters i Namibia, och i andra postkoloniala stater har de till och med kommit att bli majoriteten av befolkningen vilket bland annat gäller länder som El Salvador, Belize, Dominikanska republiken och kanske framför allt Mexico där nationsbyggandet delvis kom att centreras kring uttrycket *la raza cósmica*. I Mexico har den spanske erövraren Hernán Cortés och dennes infödda tolk och älskarinna Malinches gemensamma son Martín också fått symbolisera något av den förste mexikanen på samma sätt som att äktenskapet mellan den engelske nybyggaren John Rolfe och "indianprinsessan" Pocahontas och deras gemensamma son Thomas ofta romantiseras i amerikanska sammanhang.

Efter avkriminaliseringen av de olika förbuden mot blandäktenskap och avstigmatiseringen av blandrelationer i allmänhet i samband med de olika minoriteternas medborgarrättsrörelsers framgångar på 1960- och 70-talen och genom den postkoloniala invandringen till Europa under efterkrigstiden och antirasismens genombrott i Väst har nya grupper av blandade uppstått vilka numera är födda och uppvuxna inom västvärlden. Särskilt i Nordamerika, Australien och Europa har de blandade på bara en generation utvecklats från att åtminstone

fram tills 1960-talet ha betraktats och behandlats som ensamma, utstötta, tragiska och närmast patologiska vilka till varje pris försökte ”passera” som vita, till att idag spela något av rollen som bryggor och broar mellan majoritet och minoritet och som försoningssymboler mellan Väst och Tredje världen liksom som utopiska och antirasistiska objekt som sägs förebåda en ny färgblind, globaliserad, kosmopolitisk och så kallad postrasial framtid. Exempel på detta bland USAs olika ”kändisar” är skådespelare som Halle Berry och Keanu Reeves, president Barack Obama, Apples Steve Jobs och golfspelaren Tiger Woods som själv har kallat sig ”Ca-BI-In-Asian” för att markera att han har släktingar som både är vita, svarta, indianer och asiater.

Under 1980- och 90-talen växte dock en social rörelse fram bland vuxna icke-vita blandade födda från 1960-talet och framåt i framför allt USA och Storbritannien som både utmanade kvardröjande föreställningar om blandade som obalanserade och opålitliga för både majoritet och minoritet, och som ifrågasatte det symboliska hyllandet av dem själva som postkoloniala och antirasistiska försoningsbarn och den exotisering och även sexualisering som många vuxna blandade vittnar om att de drabbas av i sin vardag. En fråga som de blandades rörelse framför allt drev var att få erkännas som en egen kategori i folkbokföringen i respektive land, och därmed slippa tvingas välja mellan att kryssa i att de antingen identifierade sig som vita eller som tillhörandes någon icke-vit minoritet, vilket många blandade menade reflekterade hur de behandlades i vardagen när den rigida så kallade *color line*-uppdelningen mellan vita och icke-vita fortsatte att reproduceras trots att den i praktiken hade perforerats och börjat lösas upp. De blandade gick därmed även emot minoriteternas hållning i frågan, till exempel svarta amerikaner som argumenterade för att blandade borde räknas in som tillhörandes minoritetsgruppen och som därför motsatte sig att blandade skulle börja räknas separat.

De blandades rörelse är idag livaktig med ett flertal organisationer, internetsajter, bloggar, tidskrifter och offentliga personligheter, och många av dess företrädare och aktivister kallar sig numera hellre *multiracial* eller helt enkelt bara *mixed* i stället för den tidigare vanliga benämningen *biracial*. På senare år har ett nätverk även växt fram bland vuxna blandade i Sverige. År 2008 bildades sammanslutningen Mellanförskapet som genom självbiografiska texter och sociala sammankomster syftar till att skapa utrymme för att kunna berätta om erfarenheten av, och även försvara rätten till att befinna sig mittemellan två eller flera länder eller kulturer och kanske framför allt utanför den så grovhuggna och fastlåsende uppdelningen mellan ”svenskar” och ”invandrare”. Även i Sverige finns idag ett växande antal blandade som är ”kända” på ett eller annat sätt såsom journalisterna Oivvio Polite, Jesper Huor och Ola Wong, författarna Johannes Anyuru och Jonas Hassen Khemiri, programledarna Alice Bah och Doreen Månsson, politikerna Mikael Trolin och Yvonne Ruwaida, filmproducenten Tarik Saleh, komikern David Batra, fotbollsspelarna Martin Dahlin och Henrik Larsson, och sångarna och musikerna Titiyo, Blossom Tainton, Timbuktu, Dogge Doggelito och Salem al Fakir för att bara nämnda några.

Blandade i framtiden

Ett annat resultat av framväxten av en rörelse bland de vuxna blandade är 1990- och 00-talens uppkomst och utveckling av den så kallade *mixed race*-forskningen som både intresserar sig för hur blandade kategoriserats i historien och behandlas i nutiden, och som numera har sina egna konferenser, antologier, monografier och forskarnätverk, och där vuxna blandade själva har spelat en avgörande roll. Sedan milleniumskiftet är de blandade dessutom juridiskt och demografiskt erkända i folkbokföringen i USA, Storbritannien och även Kanada som ett resultat av två decenniers politiska kampanjande, vilket har resulterat i att det nu för första

gången någonsin finns någorlunda tillförlitlig statistik på antalet blandade i dessa länder varav det absoluta flertalet är födda från och med 1960- och 70-talen. De senaste folkräkningarna visade bland annat att närmare 700 000 individer motsvarande 1,4 procent identifierar sig som så kallade *mixed ethnic* i Storbritannien varav hela en tredjedel inte oväntat bor i London, och att denna grupp kring år 2020 beräknas utgöra 5-6 procent av befolkningen och med största sannolikhet den då största enskilda icke-vita gruppen i landet och den största etniskt-rasligt demografiska subkategorin efter vita briter. I USA kryssade hela 7 miljoner i att de är *bi-* eller *multiracial* vilket motsvarar närmare 2,5 procent av befolkningen, och inom vissa minoriteter utgör de blandade en betydlig andel av den demografiska gruppen. Till exempel är majoriteten av alla indianer i USA i praktiken blandade och kring 15 procent av asiaterna, och innan år 2035 beräknas blandade asiater utgöra hela en tredjedel av alla asiater i landet. Efter att förbudet mot blandäktenskap upphävdes 1967 har också antalet ingångna så kallade interraciala äktenskap ökat, och idag är exempelvis 2,2 procent av alla vita amerikanska män gifta med en icke-vit partner och motsvarande siffra är 1,9 procent för vita amerikanska kvinnor medan totalt 8 procent av alla ingångna äktenskap i USA numera är interraciala.

Det angloamerikanska postkoloniala land som enligt statlig befolkningsstatistik kan uppvisa den största proportionen icke-vita blandade är dock Kanada där enligt den senaste folkräkningen nästan tre procent identifierar sig som vad som officiellt benämns som *multiple visible minority*, medan Brasilien är det motsvarande latinamerikanska postkoloniala land där så är fallet med nästan 40 procent *pardos* eller så kallade *morenos* som är den vardagliga beteckningen på icke-vita blandade i landet. I sammanhanget lyfts ofta frågan upp om vilket land som kan uppvisa den största proportionen blandrelationer, något som både Storbritannien och USA och även Frankrike aspirerar på att kunna göra, men frågan är om inte Sverige också kan räknas in i sammanhanget om man bortser från rasaspekten med tanke på att icke-invandrade svenskar med en förälder född utomlands är så många fler än icke-invandrade svenskar med båda föräldrarna födda utomlands: 7 procent eller 605 221 individer kontra 4 procent eller 397 440 personer. Samtidigt är blandade som tidigare nämnts inte en kategori som operationaliseras och inkluderas inom migrations- och etnicitetsforskningen i Sverige där svenskar-invandrare och/eller infödda-migranter är de viktigaste implicita kategorierna, och det existerar ingen forskning alls om gruppen annat än när de tas med i relation till andra grupper med utländsk bakgrund, och då ibland kanske till och med av misstag eller åtminstone ”opplanerat”. Frågan inför framtiden är om de blandade ändå inte är den grupp som allra mest bär på potentialen, just mot bakgrund av att de blandade oavsett om de är vita eller icke-vita trots allt utgör 7 procent av den svenska befolkningen, att en dag kunna bryta upp och ”slå sönder” den så rigida och destruktiva uppdelningen mellan ”svenskar” och ”invandrare” inom vilken det inte existerar någon annan grupp än antingen den ena eller den andra, och inom vilken vare sig blandade eller adopterade och egentligen heller inte ”andragenerationare” får plats? Ett sådant uppbrytande och upplösande är nämligen nödvändigt att få till stånd om den framtida svenskheten till fullo ska kunna inkludera icke-vita som svenskar och än mer om den framtida svenska vitheten ska kunna dekonstrueras och destrueras.

Referenser

Ali, Suki. 2003. *Mixed-race, post-race. Gender, new ethnicities and cultural practices*.

Oxford: Berg.

Anhallen, Julie M., Karen L. Suyemoto & Alice S. Carter. 2006. *Cultural Diversity & Ethnic Minority Psychology* 12 (4): 673-686.

Anzaldúa, Gloria. 1999 *Borderlands. La frontera. The new mestiza*. San Francisco: Aunt Lute Press.

- Behtoui, Alireza. 2006. *Om de hade föräldrar födda på "rätt plats". Om ungdomar med utländsk bakgrund i det svenska utbildningssystemet och på den svenska arbetsmarknaden*. Norrköping: Integrationsverket.
- Bolin, Lotta. 2003. "Blandbarn har rätt till båda kulturerna". *Invandrare & Minoriteter* 30 (2): 20.
- Bolin, Lotta. 2003. "Diverse som identitet". *Invandrare & Minoriteter* 30 (2): 21-23.
- Bradford, Ben. 2006. *Who are the mixed ethnic group?*. London: Office for National Statistics.
- Daniel, Reginald. 2002. *More than black? Multiracial identity and the new racial order*. Philadelphia: Temple University Press.
- Gärding, Cecilia (red.). 2009. *Afrosvensk i det nya Sverige*. Stockholm: Afrosvenskarnas riksförbund.
- Hellweg-Larsen, Karin, Esben M. Flachs & Marianne Kastrup. 2007. *Psykisk trivsel. Psykisk sygdom. Etniske forskelle blandt unge i Danmark. En undersøgelse baseret på register- og interviewdata om omfang og karakter af psykisk sygdom og psykisk trivsel blandt unge med dansk baggrund, indvandrere og efterkommere af indvandrere*. København: Statens institut for folkesundhed.
- Ifekwunigwe, Jayne. 1999. *Scattered belongings: Cultural paradoxes of "race", nation and gender*. London and New York: Routledge.
- Ifekwunigwe, Jayne (red.). 2004. *Mixed race. A Reader*. London: Routledge.
- Jablonska, Beata, Lene Lindberg, Frank Lindblad & Anders Hjern. 2009. "Ethnicity, socio-economic status and self-harm in Swedish youth: a national cohort study". *Psychological Medicine* 39 (1): 87-94.
- Lindberg, Lene & Anders Hjern. 2003. "Risk factors for anorexia nervosa: A national cohort study". *International Journal of Eating Disorders* 34 (4): 397-408.
- Lundström, Catrin. 2007. *Svenska latinas. Ras, klass och kön i svenskhetens geografi*. Göteborg: Makadam.
- Parker, David & Miri Song (red.). 2001. *Rethinking "mixed race"*. London: Pinto Press.
- Root, Maria (red.). 1992. *Racially mixed people in America*. Newbury Park: Sage.
- Root, Maria. 1996. *The multiracial experience. Racial borders as the new frontier*. London: Sage.
- Sawyer, Lena. 2000. *Black and Swedish: Racialization and the cultural politics of belonging in Stockholm, Sweden*. University of Michigan: Department of Cultural Anthropology.
- SCB. 2010. *Födda i Sverige – ändå olika. Betydelsen av föräldrarnas födelseland*. Stockholm: SCB.
- Sims, Jessica (red.). 2007. *Mixed heritage: Identity, policy, practice*. London: Runnymede Trust.
- Song, Miri. 2010. "What happens after segmented assimilation? An exploration of intermarriage and 'mixed race' young people in Britain". *Ethnic & Racial Studies* 33 (7): 1194-1213.
- Stoler, Ann Laura. 2002. *Carnal knowledge and imperial power. Race and the intimate in colonial rule*. Berkeley: University of California Press.
- Tizard, Barbara & Ann Phoenix. 1993. *Black, White or mixed race? Race and racism in the lives of young people of mixed parentage*. London: Routledge.
- US Census Bureau. 2001. *The two or more races population: 2000*. Washington: US Census Bureau.
- Verges, Françoise. 1999. *Monsters and revolutionaries: Colonial family romance and métissage*. Durham: Duke University Press.
- White, Owen. 1999. *Children of the French empire: Miscegenation and colonial society in French West Africa 1895-1960*. Oxford: Oxford University Press.

Young, Robert. 1995. *Colonial desire. Hybridity in theory, culture, and race*. London: Routledge.

Zack, Naomi. 1995. *American mixed race*. Lanham: Rowman and Littlefield.